

๑๒๖๑

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๙๕

พระราชบัญญัติ
สุขาภิบาล
พ.ศ. ๒๔๙๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๕

เป็นปีที่ ๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการสุขาภิบาล
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้
โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๘๕

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
สุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๘๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลตาม
หัวเมือง ร.ศ. ๑๒๗ และบรรดากฎหมาย กฎ ข้อบังคับอื่น ๆ
ในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งแย้งกับบท
แห่งพระราชบัญญัตินี้

ส่วนที่ ๑

การจัดตั้งสุขาภิบาล

มาตรา ๔ เมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็น
สุขาภิบาล ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นสุขาภิบาลตามพระราช
บัญญัตินี้

ให้สุขาภิบาลมีฐานะเป็นนิติบุคคล

มาตรา ๕ การจัดตั้งสุขาภิบาลให้ทำโดยประกาศของ
กระทรวงมหาดไทย ในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตของสุขา
ภิบาลไว้ด้วย

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๕๕

การเปลี่ยนแปลงเขตหรือการยุบสุขาภิบาลให้ทำได้โดย
ประกาศของกระทรวงมหาดไทย

ในประกาศยุบสุขาภิบาลนั้นให้ระบุวิธีจัดการทรัพย์สิน หนี้
สิทธิ และสิทธิเรียกร้องของสุขาภิบาลนั้นไว้ด้วย

ประกาศของกระทรวงมหาดไทยตามความในมาตรานี้ ให้
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๖ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการเทศบาล
อาจจัดตั้งสุขาภิบาลใด ๆ ขึ้นเป็นเทศบาลได้ โดยตราเป็น
พระราชกฤษฎีกา

สุขาภิบาลที่ได้จัดตั้งเป็นเทศบาลขึ้นใหม่ตามความในวรรค
ก่อน ให้พ้นจากสภาพแห่งสุขาภิบาลนับแต่วันที่ได้ประกาศ
พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลนั้นเป็นต้นไป บรรดา
ทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ และสิทธิเรียกร้องของสุขาภิบาลเดิมให้
โอนไปเป็นของเทศบาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในขณะเดียวกันนั้นด้วย
และบรรดาข้อบังคับสุขาภิบาลที่ได้ใช้บังคับอยู่ก่อนแล้วก็คงให้
ใช้บังคับได้ต่อไปเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะได้มีการตราเป็นเทศ
บัญญัติขึ้นใหม่

ส่วนที่ ๒

คณะกรรมการสุขาภิบาล

มาตรา ๓ ให้มีคณะกรรมการสุขาภิบาลประกอบด้วย

(๑) นายอำเภอแห่งท้องที่ซึ่งสุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่

(๒) ปลัดอำเภอแห่งอำเภอที่สุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่ ๑

คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้ประกาศแต่งตั้งขึ้น

(๓) หัวหน้าสถานีตำรวจอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่สุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่

(๔) สาธารณสุขอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่สุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่

(๕) สมุหบัญชีอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่สุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่

(๖) กำนันและผู้ใหญ่บ้านของตำบลและหมู่บ้านซึ่งอยู่ในเขตสุขาภิบาลนั้น

(๗) ผู้ที่มีคุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องที่ซึ่งราษฎรในเขตสุขาภิบาลนั้นเลือกตั้งขึ้น

๔ คน

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๕๕

การเลือกตั้งกรรมการสุขาภิบาลตามความใน (๑) นี้ให้
อนุโลมใช้วิธีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยการ
ปกครองท้องถิ่น

มาตรา ๘ ให้นายอำเภอแห่งท้องที่ซึ่งสุขาภิบาลนั้นตั้งอยู่
เป็นประธานกรรมการสุขาภิบาลโดยตำแหน่ง และให้มีรอง
ประธานกรรมการสุขาภิบาลคนหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการสุขาภิบาล
จะได้ประชุมกันเลือกตั้งจากกรรมการ รองประธานกรรมการ
ให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละหนึ่งปี

มาตรา ๙ กรรมการสุขาภิบาลตามความในมาตรา ๘ (๑) ให้
อยู่ในตำแหน่งได้คราวละห้าปี ถ้าตำแหน่งกรรมการดังกล่าว
ว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้เลือก
ตั้งกรรมการขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในกำหนดหกสิบวัน แต่
กรรมการที่เข้ามาแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนด
เวลาของผู้ซึ่งตนแทน

ถ้าตำแหน่งกรรมการดังกล่าวในวรรคก่อนว่างลงก่อนถึง
กำหนดออกตามวาระไม่เกินหกเดือน จะไม่เลือกตั้ง
ขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นก็ได้

มาตรา ๑๐ กรรมการสุขาภิบาลตามความในมาตรา ๗ (๓)
พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก ทั้งนี้ให้ถือว่า การลาออกจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้ตอบรับใบลาเป็นหลักฐาน หากไม่ตอบรับภายในสามสิบวัน ก็ให้ถือว่า การลาออกมีผลสมบูรณ์นับแต่วันที่พ้นกำหนดสามสิบวัน

(๔) ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สอบสวนแล้วสั่งให้ออกโดยเห็นว่าเป็นผู้ซึ่งขาดคุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้าน

(๕) ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สอบสวนแล้วสั่งให้ออกโดยเห็นว่าไม่มีสถานที่อยู่เป็นหลักแหล่งในเขตสุขาภิบาล

(๖) ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สอบสวนแล้วสั่งให้ออกหรือกรรมการสุขาภิบาลไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดมีมติให้ออก โดยเห็นว่าเป็นผู้มีความประพฤติอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่งหรือแก่สุขาภิบาลหรือแก่ราชการ หรือฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิ

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๕๕

ภาพของประชาชน หรือไม่มาประชุมคณะกรรมการสุขาภิบาล
สามครั้งติด ๆ กันโดยไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรา ๑๑ ประธานกรรมการสุขาภิบาลมีหน้าที่ดำเนินการ
ประชุมของคณะกรรมการสุขาภิบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อ
บังคับการประชุม

รองประธานกรรมการสุขาภิบาลมีหน้าที่ดำเนินการประชุม
แทนในเมื่อประธานกรรมการไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๑๒ ให้กระทรวงมหาดไทยวางระเบียบข้อบังคับ
การประชุมคณะกรรมการสุขาภิบาลไว้

มาตรา ๑๓ ให้คณะกรรมการสุขาภิบาลประชุมกันไม่
น้อยกว่าเดือนละครึ่งเป็นปกติ ถ้าในเดือนใดคณะกรรมการ
สุขาภิบาลประชุมกันไม่ได้ ให้ประธานกรรมการสุขาภิบาลรายงาน
ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ

มาตรา ๑๔ ในการประชุมคณะกรรมการสุขาภิบาลต้องมี
กรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการที่อยู่
ตำแหน่งจึงจะเป็นองค์ประชุม

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๕๕

มาตรา ๑๕ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือคะแนนเสียงข้างมากของผู้ตกลงคะแนน

กรรมการสภาภิบาลคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีจำนวนเสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงขาด

มาตรา ๑๖ การประชุมของคณะกรรมการสภาภิบาลย่อมเป็นการเปิดเผย หรือเป็นการประชุมลับตามลักษณะที่จะได้กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับการประชุม

มาตรา ๑๗ คณะกรรมการสภาภิบาลมีอำนาจเลือกกรรมการสภาภิบาลตั้งเป็นคณะอนุกรรมการสามัญและมีอำนาจเลือกบุคคลที่เป็นกรรมการหรือมิใช่เป็นกรรมการก็ตาม เป็นคณะอนุกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภาภิบาล แล้วรายงานต่อคณะกรรมการสภาภิบาล

มาตรา ๑๘ การประชุมคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๗ ต้องมีอนุกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนของจำนวนอนุกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๕๕

ระเบียบการประชุมของคณะกรรมการให้ใช้ระเบียบข้อ
บังคับการประชุมของคณะกรรมการสุขาภิบาลโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓

การบริหารสุขาภิบาล

มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการสุขาภิบาลควบคุมและรับผิดชอบ
ชอบในการบริหารกิจการของสุขาภิบาลตามกฎหมาย

มาตรา ๒๐ ให้สุขาภิบาลมีพนักงานสุขาภิบาลซึ่งประกอบ
ด้วยปลัดสุขาภิบาล สมุหบัญชีสุขาภิบาล และพนักงานสุขาภิบาล
อื่นตามความจำเป็น

มาตรา ๒๑ ให้กระทรวงมหาดไทยวางระเบียบพนักงาน
สุขาภิบาลขึ้นไว้

มาตรา ๒๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถือว่ากรรมการสุขา
ภิบาลและพนักงานสุขาภิบาลมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความ
หมายแห่งกฎหมายลักษณะอาญา

มาตรา ๒๓ เพื่อเป็นหลักในการบริหารกิจการของสุขา
ภิบาล ให้แต่ละสุขาภิบาลมีแผนดำเนินงานของสุขาภิบาลไว้

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๕๕

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติแล้ว จึงให้ปฏิบัติตามแผนดำเนินงานนั้นได้

มาตรา ๒๔ การเปลี่ยนแปลงแผนดำเนินงานของสุขาภิบาลที่ได้วางไว้แล้ว จะต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด

ส่วนที่ ๔

หน้าที่ของสุขาภิบาล

มาตรา ๒๕ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย สุขาภิบาลมีหน้าที่จัดทำกิจการภายในเขตสุขาภิบาล ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
- (๒) รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (๓) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (๔) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา ตลาด โรงฆ่าสัตว์ ทำเขียบเรือ ทำข้าม สุสาน และฌาปนสถาน
- (๕) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (๖) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๕๕

(๓) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้

(๔) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร

(๕) ให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของ

ราษฎร

(๑๐) หน้าที่อื่น ๆ ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของสุขาภิบาล

ส่วนที่ ๕

ข้อบังคับสุขาภิบาล

มาตรา ๒๖ สุขาภิบาลมีอำนาจตราข้อบังคับสุขาภิบาลได้โดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของสุขาภิบาลที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

(๒) ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้สุขาภิบาลตราข้อบังคับ หรือให้อำนาจตราข้อบังคับได้

ในข้อบังคับสุขาภิบาลนั้น จะกำหนดโทษปรับผู้ละเมิดข้อบังคับสุขาภิบาลไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนดเกินกว่าหนึ่งร้อยบาท และให้ถือว่าเป็นความผิดลหุโทษ

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๕

ถ้าผู้กระทำผิดไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่คำพิพากษาถึงที่สุด ให้ยึดทรัพย์สินนั้นแทนค่าปรับ หรือมีฉันทันบังคับให้ผู้กระทำผิดทำงานโยธาแทนตามกำหนดวัน ซึ่งคำนวณโดยค่าแรงรายวันในท้องถิ่นอันสุขาภิบาลได้กำหนดไว้โดยข้อบังคับสุขาภิบาล แต่ห้ามมิให้บังคับให้ทำงานโยธาเกินกำหนดสองเดือน

มาตรา ๒๗ นอกจากที่ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับสุขาภิบาลนั้นให้ใช้บังคับได้เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้ลงชื่อนุมัติและได้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่สำนักงานสุขาภิบาลแล้วเจ็ดวัน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินถ้ามีข้อความระบุไว้ในข้อบังคับสุขาภิบาลให้ใช้บังคับได้ทันที ก็ให้ใช้บังคับได้ในวันที่ได้ประกาศนั้น

ส่วนที่ ๖

การคลังและทรัพย์สินของสุขาภิบาล

มาตรา ๒๘ งบประมาณประจำปีของสุขาภิบาลต้องตราขึ้นเป็นงบประมาณสุขาภิบาลประจำปี ถ้างบประมาณสุขาภิบาล

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๙๕

ประจำปีออกไม่ทันปีใหม่ ให้ใช้งบประมาณสุขาภิบาลปีก่อน
ไปพลางก่อน

ถ้าในปีใดจำนวนเงินซึ่งได้อนุญาตไว้ในงบประมาณปรากฏ
ว่าไม่พอสำหรับการใช้จ่ายประจำปีนั้นก็ดี หรือมีความจำเป็นที่
จะต้องตั้งรายรับหรือรายจ่ายขึ้นใหม่ในระหว่างปีก็ดี ให้ตราขึ้น
เป็นงบประมาณสุขาภิบาลเพิ่มเติม

มาตรา ๒๕ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย สุขาภิบาลอาจมี
รายได้ดังต่อไปนี้

- (๑) ภาษีอากรตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
 - (๒) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามแต่
จะมีกฎหมายกำหนดไว้
 - (๓) รายได้จากทรัพย์สินของสุขาภิบาล
 - (๔) รายได้จากการสาธารณูปโภคของสุขาภิบาล
 - (๕) พันธบัตรหรือเงินกู้ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
 - (๖) เงินกู้จากกระทรวงทบวงกรม หรือองค์การต่างๆ
- ทั้งนี้ สุขาภิบาลต้องได้รับอนุมัติจากกระทรวงมหาดไทย
- (๑) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๕

- (๔) เงินที่มอบให้เพื่อเป็นการกลั่นแกล้งประโยชน์
- (๕) เงินรายได้อื่นใดตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

มาตรา ๓๐ รายจ่ายของสุขาภิบาลแบ่งออกเป็น ๗ ประเภท

- (๑) เงินเดือน
- (๒) ค่าใช้สอย
- (๓) การจร
- (๔) รายจ่ายในการลงทุน
- (๕) การชำระหนี้เงินกู้
- (๖) การจ่ายตามข้อผูกพัน
- (๗) รายจ่ายในกิจการอื่นใดตามแต่จะมีกฎหมาย

กำหนดไว้

มาตรา ๓๑ การจ่ายเบี้ยประชุมให้แก่กรรมการสุขาภิบาล และการจ่ายเงินเดือนให้แก่พนักงานสุขาภิบาล ให้เป็นไปตามระเบียบพนักงานสุขาภิบาลของกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๓๒ ระเบียบการคลังรวมตลอดถึงวิธีการงบประมาณ การจัดหาและรักษาทรัพย์สิน การจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สิน

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๘๕

การจัดหาพัสดุ และการจ้างเหมา ให้เป็นไปตามระเบียบของ
กระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๓๓ ให้กระทรวงมหาดไทยจัดให้มีการตรวจสอบ
การคลัง การบัญชี หรือการเงินอื่น ๆ ของสุขาภิบาล

ส่วนที่ ๑

การควบคุมสุขาภิบาล

มาตรา ๓๔ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีหน้าที่ควบคุมดูแล
สุขาภิบาลในจังหวัดนั้น ให้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยถูก
ต้องตามกฎหมาย ในการนี้ให้มีอำนาจสั่งให้เพิกถอน หรือ
ให้ระงับการปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบ
เรียบร้อยของประชาชน หรือขัดต่อระเบียบของกระทรวง
มหาดไทย และให้มีหน้าที่ชี้แจง แนะนำ ตักเตือนสุขาภิบาล
และตรวจสอบกิจการ เรียกรายงานเอกสารหรือสถิติใดๆ จาก
สุขาภิบาลมาตรวจ ตลอดจนเรียกกรรมการสุขาภิบาล หรือ
พนักงานสุขาภิบาลมาชี้แจงหรือสอบสวนได้

ให้ผู้ตรวจการเทศบาลจังหวัดมีหน้าที่ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด
ควบคุมดูแลสุขาภิบาลในจังหวัดนั้น

ตอนที่ ๖๓ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ ตุลาคม ๒๔๘๕

การรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๓๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัติ^{นี้} และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ^{นี้}

กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี